

In memoriam

A. P. Feoktyiszto (1928–2004)

Alekszandr Pavlovics Feoktyiszto 1928. augusztus 27-én született Sztaroje Zaberjozovo községben (ma Krasznoszlobodszkij rajon, Mordvin Köztársaság) moksa parasztcsalád gyermeként.

Tudományos pályájának főbb állomásai: 1945-től a krasznolobodszki tanítóképzőben tanult, ahol 1948-ban fejezte be tanulmányait, majd beiratkozott a szaranszki Mordvin Állami Pedagógiai főiskolára, ahol 1952-ben diplomázott. 1952-ben felvették aspirantúrára a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának Nyelvtudományi Intézetébe. Kitűnő indíttatást jelentett számára, hogy tudományos vezetői a jeles finnugristák, Klara Majtyinszkaja és Vaszilij Litkin voltak. Kandidátusi értekezését (*Категория притяжательности в мордовских языках*) 1955-ben védte meg (megj. Szaranszkban 1963), majd ugyanennek a hírneves moszkvai tudományos műhelynek a munkatársa lett. Fő feladatának a mordvin irodalmi nyelv kialakulási folyamatainak tanulmányozását választotta.

Magam Feoktyiszto alapos tanulmányait, leíró nyelvészeti és nyelvtörténeti írásait egész munkám során nagy haszonnal forgattam és használtam fel. Néhány tanulmány és könyv közülük: *Мордовские и их диалекты. Вопросы этнической истории мордовского народа*. Москва 1960; *Мордовские языки. Языки народов СССР III*. М. 1966; *Истоки мордовской письменности*. М. 1968; *Русско-мордовский словарь*. М. 1971; *Очерки по истории формирования мордовских письменно-литературных языков [ранний период]*. М. 1976. Ezek voltak azok az írásai, amelyeket legtöbbször használtam és idéztem munkáimban. Ezenkívül érdekelték még a dialektológia, szociolingvisztika és nyelvtipológia kérdései is. Kiemelkedő szerepe volt a mordvin lexikográfia fejlesztésében; több szótárnak volt társszerkesztője, amelyek közül kiemelkedik a nagyszótár: (B. A. Szerebrennyikovval és O. Je. Poljakovval) *Мокишень–рузонь валкс. Мокишанско-русский словарь*. М. 1998; (E. Herralával) *Mokšalais–suomalainen sanakirja. Мокишень–финнонь валкс*. Turku 1998.

Emlékezetem szerint 1970-ben, a tallinni finnugor kongresszuson találkoztam vele először, majd a következő kongresszusokon és egyéb finnugor rendezvényeken is érdeklődéssel hallgattam előadásait. Alekszandr Feoktisztovszov kezdettől fogva érdeklődéssel kísérte munkámat. Szorosabb barátságot csak 1990 őszén kötöttünk, amikor Szása már otthon, Szaranszkban dolgozott, és én is egy hónapot tölthettem Mordvinföldön. Majdnem minden nap találkoztunk, beszélgettünk, együtt voltunk társaságban és szaunában is. Élénken foglalkoztatták a kisebbségi népek irodalmi nyelveinek, így anyanyelvének, az egységes mordvin irodalmi nyelv kialakításának lehetőségei és módszerei. Egyetértettünk abban, hogy a mordvin nép és nyelv fennmaradásának az egységes irodalmi nyelv kialakítása lenne a záloga. Ehhez első lépésként helyesírási reformra volna szükség, főként moksá részről. Nehezebbnek tartotta a két fő nyelvjárás közti morfológiai különbségeket, de sikerült európai példákkal (pl. norvég, finn irodalmi nyelv) meggyőzőn arról, hogy kezdetben alternatív alakokat kellene engedélyezni, s majd a nyelvhasználók gyakorlata eldönti, melyik forma válik elfogadottá. E tekintetben azonban józan megfontolást tanúsított. Azon kevés mordvin kollégák közé tartozott, aki nyitott volt a kompromisszumokra a jó célok érdekében. Tudjuk, sajnos a moksák kisebbségben maradtak.

Szülőföldjével moszkvai évtizedei alatt sem szakította meg a kapcsolatot, s – bár észét felesége volt – lehetőségei szerint mindig hazautazott Mordvinföldre, végül a szaranszki egyetem moksá tanszékén lett professzor. Kutatóként, s főleg tanárként itt dolgozott haláláig.

Nagytudású, óriási munkabírásu, de csendes, szerény kolléga volt. Emiatt megbecsülést szerzett magának és népének otthon és külföldön egyaránt. Többek között vendégtanár volt Magyarországon, Finnországban és Ausztriában. Nemzetközi elismeréseként egy időben tagja volt a nemzetközi finnugor kongresszusi szervezőbizottság (ICFUC) szovjet nemzeti bizottságának, a Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság választmányának, tiszteleti tagja a Helsinki Finnugor Társaságnak, a Finn Irodalmi Társaságnak és a Societas Uralo-Altaicának. Közvetlen természete jóvoltából sok barátja volt. Nagy öröm számomra, hogy – érzésem szerint – én is közülük tartozhattam.

Moksának született, de – kutatásainak és meggyőződésének megfelelően – mordvinként halt meg 2004. szeptember 6-án. Távozásának híre mélységesen elszomorított. Nem mondhatjuk vagy írhatjuk már egymásnak, hogy *ульхть шумбра* [ulʲtʲ šumbra], megemlékezésem végére most már kollégáim nevében is csak ezt írhatom búcsúzóul: *Оцю спациба тейтъ, арьсетама тонь пара мальяса* [oçu spašibä ʲejtʲ, arʲsätʲamä toń parä mäl'sä] ...

KERESZTES LÁSZLÓ